



entuzjaści edukacji



*Uwarunkowania
Decyzji
Edukacyjnych*

Współzależności między wykluczeniem społecznym a edukacją

Tomasz Panek

Warszawa, 30 czerwca 2014



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



IBE



*entuzjaści
edukacji*

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY





ZWIĄZKI POMIĘDZY WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM A EDUKACJĄ

- Wykształcenie oraz kompetencje są jednym z podstawowych wyznaczników szans życiowych
- Edukację, w tym permanentne podnoszenie kompetencji i nabywanie kwalifikacji (kształcenie dorosłych), traktuje się jako jeden z podstawowych czynników przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu w wielu jego wymiarach
- Edukacja może być jedną ze sfer wykluczenia społecznego





CEL BADANIA

Analiza wpływu wykluczenia edukacyjnego oraz osiągniętego poziomu wykształcenia na wykluczenie społeczne



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



IBE



entuzjaści
edukacji

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY





WYKLUCZENIE EDUKACYJNE

- W badaniu wykluczenie edukacyjne jest utożsamiane z niskim poziomem wykształcenia
- Za osoby o niskim poziomie wykształcenia uważane są osoby w wieku 25-65 lat posiadające co najwyżej ukończone gimnazjum (lub 8-letnią szkołę podstawową) oraz w wieku 18-24 lata posiadające co najwyżej ukończone gimnazjum i niekontynuujące nauki
- Dodatkowo wyróżniono dwie grupy osób podlegające wykluczeniu edukacyjnemu:
 - osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (cechujące się wysokim stopniem bezrobocia)
 - osoby nie pracujące i nie kontynuujące nauki (NEET)





WYKLUCZENIE SPOŁECZNE

- Kategoria wykluczenia społecznego nie jest jednoznaczna i może być definiowana w różny sposób
- W większości definicji wykluczenie społeczne jest określane w kategoriach niemożności uczestniczenia, z różnych przyczyn, w istotnych aspektach życia społecznego, gospodarczego, politycznego i kulturalnego danego społeczeństwa. Nieuczestniczenie to nie jest przy tym wynikiem wyboru jednostki lecz przeszkód jakie ona napotyka.
- Kategoria wykluczenia społecznego ma charakter wielowymiarowy i znacznie wychodzi poza brak środków pieniężnych oraz zasobów materialnych, odnosząc się także do innych ograniczeń, które nie pozwalają jednostce (osobie, rodzinie, gospodarstwu domowemu, grupie społecznej) żyć na poziomie akceptowalnym w danym kraju.
- Poszczególne wymiary wykluczenia społecznego często nakładają się na siebie pogłębiając marginalizację jednostek



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



IBE



entuzjaści
edukacji

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY





ZAKRESY ANALIZY

W ramach analizy wykluczenia społecznego wyróżnione zostały trzy jego wymiary:

- sytuacja dochodowa,
- rynek pracy
- kompetencje cywilizacyjne



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



IBE



entuzjaści
edukacji

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY





POMIAR WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO

- Zdefiniowanie wymiarów wykluczenia społecznego
- Wybór zmiennych będących symptomami wykluczenia w poszczególnych wymiarach





WYMIARY I SYMPTOMY WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO

- Sytuacja dochodowa - niski poziom ekwiwalentnych dochodów netto gospodarstwa domowego respondenta

warianty symptomu

- ✓ 0 – gdy dochody ekwiwalentne netto gospodarstwa domowego w miesiącu poprzedzającym badanie są nie mniejsze niż minimum socjalne dla jednoosobowego gospodarstwa domowego pracowniczego (1060,9 zł)
- ✓ 1 – gdy dochody ekwiwalentne netto gospodarstwa domowego w miesiącu poprzedzającym badanie są niższe niż minimum socjalne lecz nie mniejsze od minimum egzystencji dla jednoosobowego gospodarstwa domowego pracowniczego (538,4 zł)
- ✓ 2 – gdy miesięczne dochody ekwiwalentne netto w miesiącu poprzedzającym badanie gospodarstwa domowego są niższe niż minimum egzystencji dla jednoosobowego gospodarstwa domowego pracowniczego





WYMIARY I SYMPTOMY WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO

- Rynek pracy - symptom wykluczenia wskazujący na pozostawanie poza rynkiem pracy i niekontynuowanie nauki:

warianty symptomu

- ✓ 0 – osoba pracująca lub ucząca się w trybie dziennym lub będąca na urlopie macierzyńskim lub wychowawczym,
- ✓ 1 – osoba bezrobotna nie dłużej niż 12 miesięcy,
- ✓ 2 – osoba trwale bezrobotna ponad 12 miesięcy,
- ✓ 3 – osoba bierna zawodowo.





WYMIARY I SYMPTOMY WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO

- Kompetencje cywilizacyjne – symptomy wykluczenia wskazujące na brak kompetencji cywilizacyjnych:
 - ✓ brak znajomości co najmniej jednego języka obcego przynajmniej na poziomie biernym zaawansowanym
 - ✓ nieposiadanie prawa jazdy





METODA POMIARU WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO

ZASIĘG WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO

Dla obszarów wykluczenia społecznego reprezentowanych przez pojedyncze symptomy wykluczenia (sytuacja dochodowa, rynek pracy), miarą oceniającą zasięg wykluczenia w danym wymiarze (h), jest stopa wykluczenia w tym wymiarze:

$$H_h^w = \frac{n_{hj}^w}{n}, \quad j=1; h=1,2,$$

gdzie:

n_{hj}^w – liczba osób podlegających wykluczeniu, ze względu na j -ty symptom wykluczenia w h -tym obszarze

Osoby wykluczone w tych wymiarach to osoby, dla których symptom wykluczenia w tym obszarze przyjmuje wartość wyższą niż wartość progowa wykluczenia równa 0



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



IBE



entuzjaści
edukacji

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY





ZASIĘG WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO

- Stopa wykluczenia w obszarze kompetencji cywilizacyjnych, w którym wyróżniono dwa symptomy wykluczenia o charakterze binarnym:

$$H_h^w = \frac{n_h^w}{n}, \quad h=3,$$

gdzie: n_h^w – liczba osób podlegających wykluczeniu w wymiarze kompetencji cywilizacyjnych, czyli liczba osób, które charakteryzują się przynajmniej jednym z wyróżnionych symptomów wykluczenia

- Indeks oceniający zasięg wykluczenia społecznego we wszystkich wymiarach wykluczenia łącznie (stopa wykluczenia społecznego):

$$H^w = \frac{n^w}{n},$$

gdzie: n^w – liczba osób podlegających wykluczeniu przynajmniej w jednym z wyróżnionych wymiarów wykluczenia społecznego



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



IBE



entuzjaści
edukacji

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY





GŁĘBOKOŚĆ WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO

- W obszarach sytuacji dochodowej oraz rynku pracy przyporządkowujemy rangi kolejnym wariantom symptomu wykluczenia w danym obszarze, po uporządkowaniu wariantów danego symptomu według malejącego stopnia wykluczenia
- Dla każdego respondenta, podlegającego wykluczeniu społecznemu w danym jego wymiarze, obliczamy wskaźnik luki wykluczenia w tym wymiarze:

$$u_{ni} = \frac{(c_{hj}^* = k_{hj} - 1) - (c_{hji} - 1)}{c_{hj}^* = k_{hj} - 1}, \quad h=1,2; i=1,2,\dots,n_{hj},$$

gdzie: $c_{hj}^* = k_{hj}$ – ranga przyporządkowana wariantowi j-tego symptomu wykluczenia w h-tym wymiarze wykluczenia społecznego, przy którym wykluczenie w tym wymiarze już nie występuje,

$c_{hj,i}$ – ranga przyporządkowana wariantowi j-tego symptomu wykluczenia w h-tym wymiarze wykluczenia, którym charakteryzuje się i-ty respondent.

- Indeks luki wykluczenia w obszarze sytuacji dochodowej oraz z rynku pracy osób podlegających wykluczeniu w tych wymiarach:

$$I_h^w = \frac{\sum_{i=1}^{n_h^w} u_{hi}}{n_h^w}, \quad h=1,2$$



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



IBE



entuzjaści
edukacji

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY





GŁĘBOKOŚĆ WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO

- Dla oceny głębokości wykluczenia społecznego w obszarze kompetencji cywilizacyjnych definiujemy zmienną przyjmującą wartości równe kolejnym możliwym liczebnościom wystąpienia symptomów wykluczenia. Następnie, po uprzednim uporządkowaniu wartości tej zmiennej według malejącego stopnia wykluczenia, przyporządkowujemy jej rangi
- Dla każdego respondenta podlegającego wykluczeniu społecznemu w wymiarze kompetencji cywilizacyjnych obliczamy wskaźnik luki wykluczenia:

$$u_{hi}^w = \frac{(c_h^* = k_h - 1) - (c_{hi} - 1)}{c_h^* = k_h - 1}, \quad h=3; i=1,2,\dots,n_h,$$

gdzie:

c_{hi} – ranga przyporządkowana i -temu respondentowi w wymiarze kompetencji cywilizacyjnych,

$c_h^* = k_h$ – ranga przyporządkowana wartości zmiennej z_h odpowiadająca sytuacji, gdy nie występuje żaden symptom wykluczenia w wymiarze kompetencji cywilizacyjnych.

- Indeks luki wykluczenia w obszarze kompetencji cywilizacyjnych osób podlegających wykluczeniu:

$$I_h^w = \frac{\sum_{i=1}^{n_h^w} u_{h,i}^w}{n_h^w}, \quad h=3$$



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



IBE



entuzjaści
edukacji

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY





GŁĘBOKOŚĆ WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO

- W celu oceny głębokości wykluczenia, dla wszystkich wymiarów wykluczenia łącznie, definiujemy zmienną przyjmującą wartości równe kolejnym możliwym liczebnościom wymiarów wykluczenia społecznego. Następnie po uporządkowaniu wartości zmiennej według malejącej liczby obszarów wykluczenia społecznego przyporządkowujemy jej wartościom rangi.

- Dla każdego respondenta obliczamy wskaźnik luki wykluczenia społecznego:

$$u_i = \frac{(c^* = k - 1) - (c_i - 1)}{c^* = k - 1}, \quad i=1,2,\dots,n,$$

gdzie:

c_i – ranga przyporządkowana i -temu respondentowi,

$c^* = k$ – ranga przyporządkowana wartości zmiennej z odpowiadającą sytuacji, gdy nie występuje wykluczenie w żadnym z wyróżnionych wymiarów wykluczenia społecznego.

- Indeks luki wykluczenia społecznego w populacji osób podlegających temu wykluczeniu:

$$I^w = \frac{\sum_{i=1}^{n^w} u_i^w}{n^w}.$$



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



IBE



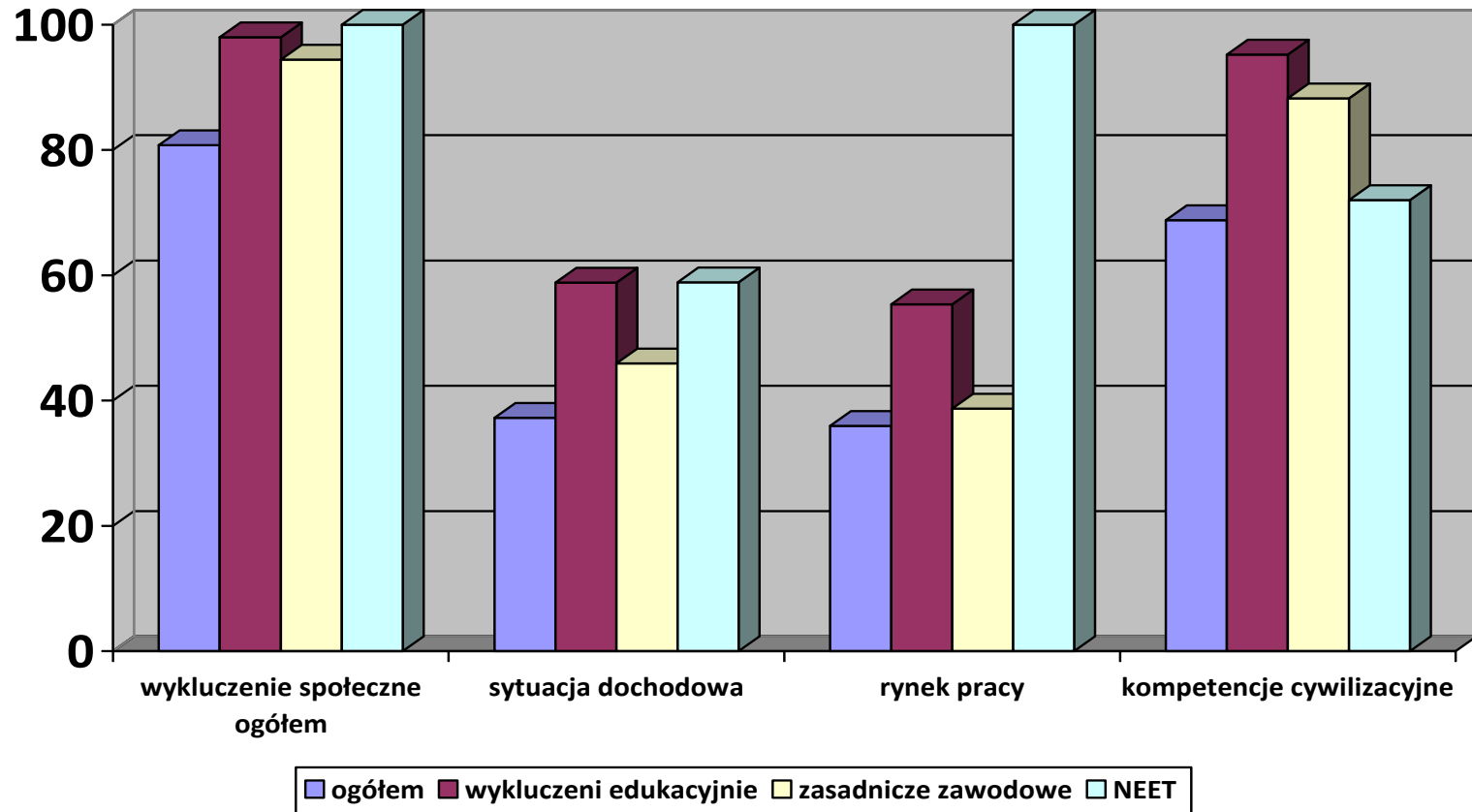
entuzjaści
edukacji

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



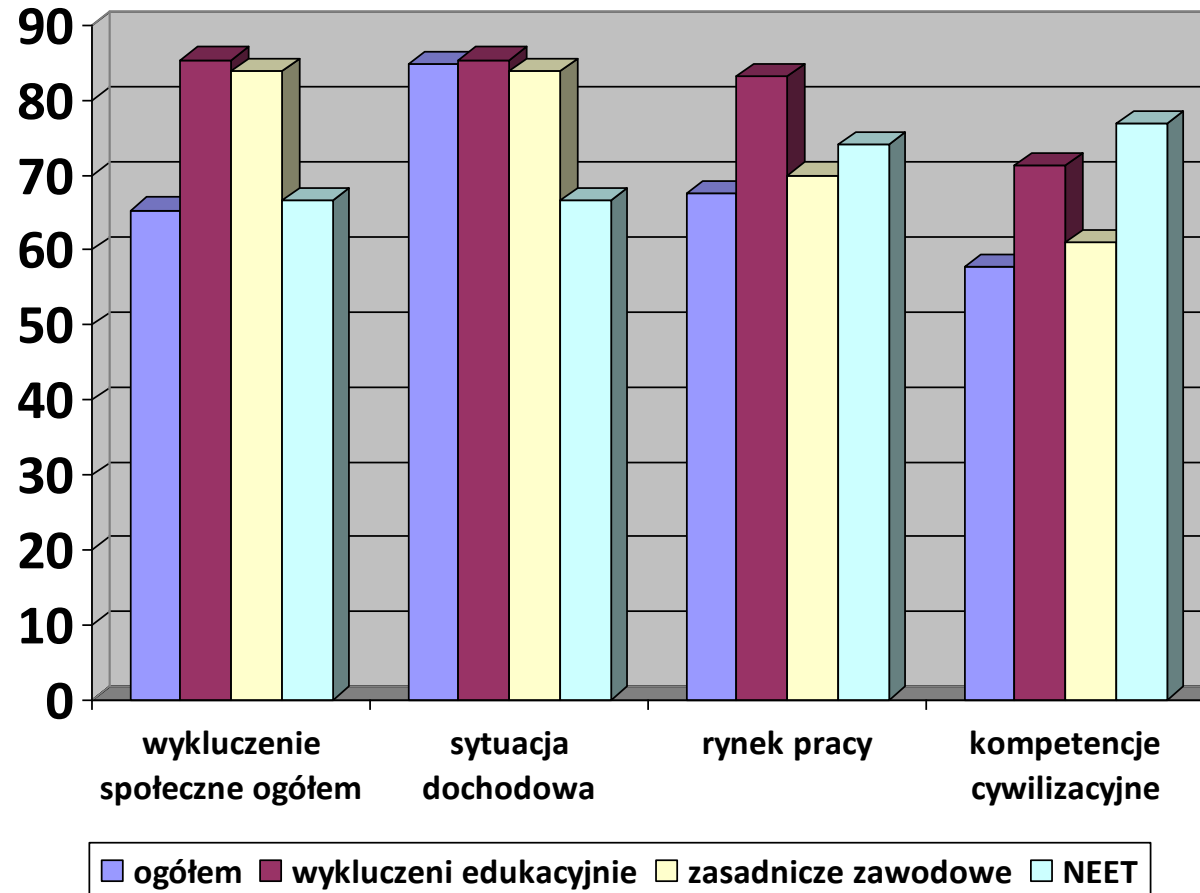


Wyk. 1 Wykluczenie edukacyjne a zasięg wykluczenia społecznego





Wyk. 2 Wykluczenie edukacyjne a głębokość wykluczenia społecznego





Uwarunkowania
Decyzji
Edukacyjnych

Dziękujemy za uwagę



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



IBE



entuzjaści
edukacji

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY





entuzjaści edukacji

„Badanie jakości i efektywności edukacji oraz instytucjonalizacja zaplecza badawczego”

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Instytut Badań Edukacyjnych

ul. Górczewska 8, 01-180 Warszawa

tel.: (22) 241 71 00, e-mail: ibe@ibe.edu.pl



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



IBE



*entuzjaści
edukacji*

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

